

ἕνα βράδυ εἰς τὸ σιδηρουργεῖο ; εἶπεν. Ἐκεῖνα ἔδωσαν ζωὴν εἰς τὸν Σίμωνα.

Ἡ Σολάνζη ἔκρουσε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἀμώνης.

— Καὶ σὺ σώζεις τὴν ἰδικήν μου, ἐπιθύρουν ἡ δυστυχὴς νέα.

Καὶ οὕτω συνωμῶν μέχρι βαθείας νυκτός.

— Μὴ φοβᾶσαι, ἐπανελάθεν ἡ Ἀμώνη περαινουσα, μαζὶ μὲ ἐμὲ θά ῥῃσι δυνάτη!

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἡ Φελισίς καὶ ὁ μαρκήσιος δὲ Τανναί, συνεζήτουν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ραπτρίας τῶν νεωτερισμῶν.

Ἐὰν ἡ Φελισίς ἐπρόσεχεν ὀλιγώτερον εἰς τὸν θρίαμβόν της, θά ἤκουεν ἐλαφρὸν θόρυβον προξενούμενον ὀπισθεν πυκνοῦ παραπετάσματος, βήματα τινα μακρὰν αὐτῆς. Ἦτο ἡ Ἰουλίς, ἥτις ἐξήσκει τὴν εὐνοουμένην αὐτῇ τέχνην.

Παρεμόνευσεν ὀπισθεν τῆς θύρας, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐδικαιολογεῖτο—ἂν δύναται νὰ ὑπάρξῃ δικαιολογία—ἐπλήρωνε τὴν εὐγνωμοσύνην της.

Μίαν ὥραν βραχύτερον ὁ Ρωμαῖος Τρεμόρ, ἐλάμβανε τὸ ἐπόμενο γραμματίον :

« Ἀθρίον εἰς Κορμέλι, ἀλλ' ἀγνοῖ τὴν ὥραν, δύνασαι νὰ ῥῃσι ἀσφαλῆς, ὅτι θά ἴδῃς τὴν λατρουμένην κόρην. Τηρῶ τὴν ὑπόσχασίν μου, ἀγνώμων!

« Ἰουλίς ».

[Ἐπεται συνέχεια.]

*Κ.

Α. ΔΟΥΜΑ (ΥΙΟΣ)

ΑΝΤΩΝΙΝΑ

[Συνέχεια]

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐὰν πιστεύετε ὅτι ἡ ποίησις τῆς νεότητος διαρκεῖ μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν,

Ἐὰν κάθησθε ἐτι ὑπὸ τὸ ἀνθηρὸν δένδρον τῶν ὀνείρων σας,

Ἐὰν θέλητε νὰ γνωρίσητε μόνον τὸ εὐτυχὲς μέρος τῆς ζωῆς,

Ἐὰν ἀρνήσθε τὸ μίγμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μετ' οὗ ἡ φύσις ἔχει συμφύρη τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν,

Ἐὰν κατ' οὐδὲν ἐλανθᾶσθητε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐὰν ὁ πρὸ δεκαετίας φίλος σας εἶναι φίλος ὑμῶν καὶ σήμερον, ἐὰν ἡ γυνή, τὴν ὁποίαν ἠγαπᾶτε, δέν σας ἠπάτησεν, ἐὰν ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ζώντων ἐτι μετ' αὐτῆς, διετήρησε δι' αὐτὴν τὰς πρώτας αὐτῆς ἐντυπώσεις, ἐὰν δὲν ἔχετε νὰ δώσητε δάκρυα εἰς τὸ παρελθόν, ἐλεημοσύνην, ἣν ὁ μέγας οὗτος ἐπαίτης ἀπαιτεῖ νὰ τῷ ῥίπτωσι πάντοτε,

Ἐὰν πιστεύετε ὅτι, ὅταν ἐνυμφεύθη τις τὴν ἀγαπωμένην γυναῖκα, ὅταν ζῇ, ὅταν εἶναι πλούσιος καὶ ὅταν εἶναι ὑγιής, οὐδὲν ἔχει νὰ εὐχθῇ ἢ νὰ ποθήσῃ, κλείσατε τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον, ὅπερ ἀνεγνώσατε· διότι πρὸς ὑμᾶς, τοὺς οὕτω σκεπτομένους οὐδὲν ἔχω νὰ εἰπῶ, ὅπερ ἠδύνασθε νὰ πιστεύσητε, διότι θά ῥῃσι γινώσκοντες νὰ ταράξω τὴν ψυ-

χὴν ὑμῶν ἐν ταῖς πεποιοήσεσιν αὐτῆς, καὶ θέλω νὰ σας ἀφῇσω, ἐὰν ἐνδιαφέρσθε ὑπὲρ τοῦ ἥρωος τοῦ βιβλίου μου, τὴν χαράν, ὅτι εἴδατε αὐτὸν θεραπευθέντα, εὐτυχῆ, ἀγκυλωμένον, αὐτόν, ὃν ὁ θάνατος εἶχεν ἤδη θίξῃ διὰ τοῦ δακτύλου.

Ἀλλ' ἐὰν τοὐναντίον ἐλάβετε ἤδη πείραξιν τῶν γυνίων πραγμάτων, ἐὰν γνωρίζετε ὅτι ἡ καρδίᾳ δὲν δύναται νὰ τρέφῃτε πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν χαρμῶν, ὡς ὁ στόμαχος δὲν δύναται νὰ δέχῃται πάντοτε τὰς αὐτὰς τροφάς, ἐὰν ὁ τάφος ἀφῆρσεν ὑμᾶς τινα τῶν φίλων, ἐὰν ἡ ἀμφιβολία ἐξηφάνισέ τινα τῶν ὀνείρων σας, ἐὰν διέρχησθε χωρὶς συγκινήσεως πλησίον ἐκείνης, ἣν ἄλλοτε παρετηρεῖτε τρέμων, ἐὰν ἀπαγγέλλητε ἡδὴ ἀπαθῶς τὰ ὀνόματα, ὧν αἱ συλλαβαὶ προὐκάλουν ἄλλοτε ἐν ὑμῖν τὴν φρικίαν, ὁμιλήσωμεν ὁμοῦ, διότι θά ἐννοῶμεν ἀλλήλους, καὶ θά εἴπητε, ὡς ἐγώ, μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ βιβλίου τούτου :

« Θλίβερόν, πλὴν ἀληθές ».

Ἀναμφιβόλως ὁ Ἐδμόνδος ἦτο εὐτυχής, ὅτε δὲ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους, θά ἦτο δύσκολον νὰ εὕρῃ τις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κόσμου ἄνθρωπον μᾶλλον αὐτοῦ ὑπεραριστημένον ἐκ τῆς τύχης του. Εἶχεν ἴδῃ τὴν Νισσέτταν, περὶ ἧς οὐδέποτε εἶχεν ὁμιλήσῃ τῷ Γουσταύῳ ἀπὸ τοῦ γάμου αὐτοῦ, φοβούμενος μὴ τὸν λυπήσῃ, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν πάντοτε εἶχεν ἐλπίσῃ νὰ ἐπαινῇ καὶ θλίψῃ ἐν ταῖς ἀγκυλώσεσιν του, διότι ἡ εὐγνωμοσύνη ἦτο μία τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἐδμόνδου. Ἐπράξε λοιπόν, διερχόμενος ἐκ τοῦ, ὅ,τι ὤφειλε νὰ πράξῃ, καὶ εἶχε τὴν καρδίαν πλουσίαν εἰς ἐλπίδας καὶ ἄνευ θλίψεων, εἰσερχόμενος εἰς τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἡ Ἀντωνίνα εἶχε παραδοθῇ αὐτῷ τὸ πρῶτον.

Αἱ ἐρωτικαὶ ἀναμνήσεις εἶχον ὑποδεχθῇ αὐτὸν καὶ ἤρξαντο ἄδουσαι, ὅτε ἤνοιξε τὴν θύραν, ὡς τὰ κατοικίδια πτηνὰ, ὧν ἀνοίγεται ὁ κλωβός. Πάντα τάντικείμενα, ἅτινα εἶχε καταλίπῃ ἐν τῇ βεβαιότητι σχεδὸν ὅτι δὲν θά τα ἐπανίδῃ, προσεμειδίων αὐτῷ. Ἐδοκίμαζεν ὅ,τι εἶχε δοκιμάσῃ ὁ Γουσταῦς, ἐπαναβλέπων τὸν θάλαμον τῆς Νισσέττας, μόνον δὲν εἶχε τὴν θλίψιν, ὡς ὁ φίλος του, νὰ προξενήσῃ λύπην εἰς τὴν γυναῖκα, ἣν εἶχεν ἀγαπήσῃ, διότι τὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγαπήσῃ, ἠγάπα ἀκόμη.

Εἶναι σχεδὸν ἱεροσυλία τὸ νὰ ἐνεδρεύῃ τις, ὡς μέλλωμεν νὰ πράξωμεν, ὀπισθεν τῶν ἀνθίνων φραγμῶν, τῶν περικλειόντων τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐδμόνδου, ὅπως ἀποκαλύψωμεν τὰς ἐλαχίστας πράξεις τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ σχολιάσωμεν αὐτὰς πρὸς ὄφελος τῆς ψυχρᾶς πραγματικότητος. Δὲν θά ἦτο προτιμότερον νὰ πράξωμεν, ὡς οἱ παλαιοὶ μυθογράφοι, ἢ ὡς τὰ κωμικοὶ δὴμιῶν πρῶτον τῶν ἐποχῶν, νὰ σταματήσωμεν εἰς τὸν γάμον καὶ νὰ φήσωμεν τῷ ἀναγνώστῃ νὰ ὑποθέσῃ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ, ὅτι δηλαδὴ οἱ σύζυγοι θάγαπῶνται πάντοτε, ὡς ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαυκίς καὶ θάπονηθῶσι πολλὰ τέκνα, ὡς οἱ χωρικοὶ τοῦ Φλωριάν ;

Ἡ ἀλήθεια θά ἱκανοποιεῖτο ἐν τῇ ἀπλῇ ταύτῃ λύσει ; Ἡ ζωὴ ἔγκειται ἐν τῇ νεότητι, τὸ ἔτος ἐν τῷ ἔαρι ; Πρέπει νὰ λέγῃ τις αἰωνίως τοῖς ἀνθρώποις : « Βαίνετε ἀφόβως, ὁ βίος εἶναι ὠραῖος, οὐδὲν ἐν αὐτῷ τὸ ψεῦδες, οὐδὲν τὸ ἀπατηλόν, οὐδὲν τὸ μεταβλητόν ; » Ἐὰν διήρχεσθε ὁδὸν τινα καὶ συναλμαβάνεσθε ὑπὸ ληστῶν, δὲν θά παρεπονείσθε, διότι οἱ γινώσκοντες τὸν κίνδυνον τοῦτον δὲν εἶχον σὰς προαγγεῖλῃ αὐτόν ; Ἡ μυθιστορία λοιπόν εἶναι πλέον ἢ ἀκατοπτρον, εἶναι προάγγελος. Ὅφειλε νὰ παριστᾷ τὸν βίον ὑπὸ δύο ἐπόψεις καὶ νὰ δεικνύῃ τὰ δύο πρόσωπα τοῦ ἡλικίου τούτου Ἰαννοῦ, ὃν καλοῦσιν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Ἐὰν καταστήσῃ τις αὐτὴν μαγευμένον τηλεσκόπιον, δεικνύον εἰς τοὺς παρτηρούμενους ἐντὸς τὴν φύσιν ὑπὸ ψευδῆ, φῶς, ἡ μάλιστα ψευδὴ φύσιν, πράσινῃν τὸν χειμῶνα ὡς καὶ τὸ θέρος, φωτιζομένην καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡλίου, θά προξενήσῃ πολλῷ μείζονα κακὸν ἢ ἐάν, ἄνευ ἄλλου σχολίου, πλὴν τοῦ πραγματικοῦ, ἀναπαριστᾷ, ὡς τὸ ἀκατοπτρον, πᾶν ὅ,τι διέρχεται πρὸ αὐτοῦ. Εἰς τί χρησιμεύει εἰς ὁδηγός, καὶ ἡ μυθιστορία ὁφείλει νὰ εἶναι τοιοῦτος, ἐὰν ὁ ὁδηγός οὗτος δὲν μοι προαγγέλλῃ τοὺς κρημνοὺς καὶ δέν μοι λέγῃ ὅτι μέλλω νὰ καταπέσω εἰς βάραθρον, ὅτε νομίζω, ὅτι θέτω τὸν πόδα ἐπὶ ἀνθέων ;

Ἡ μακροχρόνιος εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ὁμοικληθείᾳ ! ἐπὶ δώδεκα μηνῶν ἡ φύσις δὲν εἶναι ἀπογεφυρωμένη κατὰ τοὺς εἰς τῶν ἀκτίνων καὶ τῶν φύλων ; Τίς ζωγράφος ἡδὼν, ἐπιθυμῶν νὰ μὲν ἀληθῆς, ἐτόλμησέ ποτε νὰ παρουσιάσῃ ἄνθρωπον διαρκῶς εὐτυχῇ ; Οὐδεὶς. Ἀπαντες ὑπέκυψαν πρὸ τῆς μοιραίας ταύτης ἀνάγκης, τοποθετήσας τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐν μέσῳ τῶν δύο τούτων λέξεων : τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ πόθου.

Λάβωμεν τὰ τρία πρότυπα βιβλία τῆς καρδίας, τῆς νεότητος καὶ τοῦ πάθους : Τὸν Παύλον καὶ τὴν Βιργινίαν, τὸν Βέρθερον καὶ τὴν Μαργὰρ Λεσκώ.

Οὔτε ὁ Βερναρδίνος Σαρμπιέρρος, οὔτε ὁ Γκαίτε, οὔτε ὁ Ἀββὰς Πρεβὼ ἐτόλμησαν νὰ πράξωσι ζωὴν εἰς τὸ ἥρωα τοῦ βιβλίου τῶν ὑπὸ τοὺς εὐτυχεῖς ὅρους, ὑφ' οὗς ἔθεσαν αὐτοὺς. Πᾶσα ἡ ποίησις τοῦ ἔργου αὐτῶν προέρχεται σχεδὸν ἐκ τοῦ θανάτου ἐκείνου, ὃν ὁ ἀναγνώστης, θά ἐπιθύμῃ νὰ βλέπῃ ζῶντα.

Παραστήσατε τὴν Βιργινίαν ζῶσαν καὶ ὑπανδρευομένην τὸν Παύλον· παραστήσατε τὸν Βέρθερον μὴ αυτοκτονούντα καὶ συζευγνύμενον τὴν Καρλότταν· παραστήσατε τὴν Μαργὰν μὴ ἀπατώσαν πλέον τὸν Δεγαριέ καὶ ζῶσαν μετ' αὐτοῦ, ὡς οὗτος θέλει νὰ ζῇ μετ' αὐτῆς, θά ἔχετε, τὸ ὁμολογῶ, στιγμὴν μεγάλῃς χαρᾶς, βλέποντες εὐτυχεῖς τοὺς ἀγαπητοὺς τούτους καὶ συμπαθεῖς τύπους. Ἀλλ' ἀκολουθήσατε τὴν εὐτυχίαν ταύτην, καὶ θά ἴδῃτε τί θά κατακινήσῃ.... Θά παρατηρήσητε ἀμέσως, ὅτι εἶναι ἀδύνατος καὶ ὅτι μόνος ὁ θάνατος ἠδύνατο νὰ ἐκποιή-

τικίση τούς νεαρούς τούτους έρωτας, τὰ περιπαθῆ ταῦτα ὄνειρα, τὰς χαρίεσσας φαντασμαγορίας, τὰς ὁποίας ἡ ζωὴ παραινυομένη, θὰ ἐξέσχιζε καθ' ὅλων τῶν ἀκανθῶν, θὰ κατεπάτει ἐν ἐκάστῳ βήματι.

Λησμονήσατε ὅτι οἱ τρεῖς ποιηταὶ παρέρστησαν τοὺς ἥρωας αὐτῶν θανόντας, κλείσατε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ζητήσατε ἐν τῇ πνεύματί σας τί θὰ ἦσαν ἡμέραν τινά.

Βλέπετε τὸν Παῦλον καὶ τὴν Βιργινίαν, τὰ δύο ταῦτα χαρίεντα πλάσματα, δροσερά, νεκρά, ἀγνά, ἐρωτευμένα, τὰ βλέπετε γηράσκοντα· βλέπετε τὰς παρειαὺς αὐτῶν κοιλιανομένας, τὰς κόμας αὐτῶν λευκαίνόμενας, τὰς ῥάχεις αὐτῶν κυρτομένας, τοὺς ὀδόντας αὐτῶν πίπτοντας;

Βλέπετε τὸν Βέρθερον καὶ τὴν Καρλότταν, πλήρεις ῥυτίδων, κιτρίνους, βαδίζοντας μὲ βήμα ὑποτρέμον, ἄδοντας: «Ἐνθυμεῖσθε», ὡς ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Διονυσίου τοῦ Δεσφζιέ;...

Βλέπετε τὴν Μανὼν καὶ τὸν Δεγκριέ, τὰ δύο ταῦτα σύμβολα τοῦ γηίνου ἔρωτος, τοῦ μᾶλλον παραφόρου καὶ μᾶλλον ἄφρονος· βλέπετε αὐτοὺς ἀμφοτέρους παραλύτους ὑπὸ ἀσθενειῶν ἕνεκα τῆς φιληδόνου ζωῆς, ἣν διήγαγον, ἀναπαύοντας ἀπέναντι ἀλλήλων ἐπὶ δύο μεγάλων ἀνακλιντρῶν τὰ καταρροϊκὰ αὐτῶν γηρατεῖα.

Βλέπετε εἰς τί ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἡλικία θὰ μετέβαλον τὰ χαρίεντα ταῦτα πλάσματα, τὰ ὁρατὰ ἀρώματα, τὰς ἐμφύχους ἀκτῖνας, τὰς ζωσας ποιήσεις;... Οὐδὲν θάπολεψθῇ ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῶν, ἡ ψυχὴ αὐτῶν θὰ φθαρῇ, τὸ σῶμα αὐτῶν θὰ καταστῇ ἀγνώριστον, τὸ πρόσωπον ἀπεχθές.

Ὑπάγετε λοιπὸν νὰ ζητήσητε παρὰ τῶν γερόντων αὐτῶν ἀπήχησιν τινα τῶν λόγων, οὓς ἀπήγγελλον ἄλλοτε. Ἴσως εἶναι κωφοί! Ἴσως δὲν ἐνθυμοῦνται αὐτούς! Ἴσως καταγελῶσιν αὐτῶν!

Ναί, ἐὰν θέλῃ τις νὰ φήσῃ ἀγνὴν ἐν τῇ πνεύματι τὴν ἀνάμνησιν τῶν τύπων, οὓς ἐδημιούργησε, πρέπει νὰ τοὺς παραστήσῃ ἐπανερχομένους νέους πρὸς τὸν Θεόν· πρέπει τὸ ἐκμαγεῖον, ὅπερ θὰ λάβῃ παρὰ τῶν προσώπων των, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν νὰ εἶναι εὐάρεστον τὴν θέαν καὶ νὰ ἀναμνήσκῃ τὸν εὐδαίμονα χρόνον τοῦ βίου· πρέπει μειδίαμα νὰ ἡμιανοίγῃ τὰ βωβὰ αὐτῶν χεῖλη, πρέπει ὁ θάνατος αὐτῶν νὰ προσομοιάζῃ ὕπνῳ, πρέπει τὰ ὄνειρα νὰ ἔρχωνται ὅπως παρακάθηνται εἰς τὸ προσκεφάλαιόν των καὶ νὰ παύσωσι τοῦ ζῆν προσμειδιώντες εἰς αὐτά.

Ποιητὴς προσφιλὴς ἐμοί, εἶπε:

Καλότυχος ποὺ ὁ Χάρος τόνε πάρῃ
Εἴκοσι χρόνων παλληκάρη.
Πρὸ τοῦ ὁ Καιρὸς νὰ τοῦ μαράνῃ
Τὸ φουντωτὸ τῆς νιότης του σιφάνι.

Εἶχε δίκαιον.

Τὸ βιβλίον, ὅπερ γράφομεν σήμερον, στηρίζεται ἐπὶ τῶν τεσσάρων τούτων στίχων. Ἐὰν ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐταυτίσθητε μετὰ τοῦ ἥρωος ἡμῶν, ἀφοῦ παρεστήσατε αὐ-

τὸν νέον, ὠραῖον, ἐρώντα, ἐρώμενον, δὲν ἔχητε τὸ θάρρος νὰ τον φονεύσητε, ἐν μέσῳ τῶν γοητειῶν, δι' ὧν περιεστοιχίσαστε αὐτόν, ἐὰν θέλητε νὰ τον ἀφίστητε νὰ πῇ μέχρι τῆς τελευταίας σταγόνας τὸ κύπελλον, ἐφ' οὗ ἔθετε τὰ χεῖλη του, ἐὰν, ἀφίνοντες αὐτόν νὰ ζήσῃ, παρέχητε αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἠῦχετο νὰ ἔχῃ καὶ καταλείπετε αὐτόν ἐκεῖ, χωρὶς νὰ εἴπητε τί ἀπογίνεται, γράφετε βιβλίον τερπνὸν διὰ τὰς μικρὰς δεκατετραετεῖς ἢ δεκαπενταετεῖς κόρας, ἀλλὰ κάμνετε ἔργον ἐλλιπὲς διὰ τοὺς σοβαροὺς ἀνθρώπους.

Ἐὰν ἀκολουθῇτε τὸν ἥρωά σας, πρέπει θάσσουν ἢ βράδιον νὰ φθάσητε εἰς τὸ σημεῖον, περὶ οὗ ὠμίλουν πρὸ μικροῦ· διότι δὲν δύνασθε νὰ φήσητε εἰς τὸν πενηνκονταετῆ τὴν μορφήν καὶ τὰ συναισθήματα, τὰ ὁποῖα δίδετε εἰς τὸν ἐρώντα εἰσάσατῃ.

Λοιπὸν, ἠθέλησα νὰ κάμω τὴν μελέτην ταύτην ἀνευ μεροληψίας, ἐὰν μὴ ἀνευ λύπης. Ἐπροίκισα τὸν Ἐδμόνδον δι' ὅλων τῶν ἐνθουσιασμῶν, ὅλων τῶν ποιήσεων, ὅλων τῶν φαντασιοπληξιῶν, ὅλων τῶν ἐρώτων τῆς νεότητος, ἐπληξά αὐτόν διὰ νόσου, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ ποθάνῃ εἰκοσιπενταετής.

Ὅτε εὐρίσκετο ἐν τῇ στιγμῇ τοῦ θανάτου, ὅτε ἡ μήτηρ του, ἡ σύζυγός του, ὁ φίλος του, προσωποποιήσεις πάντων τῶν φίλων, ἅτινα δύνανται νὰ προσστατεύσωσι τὸν ἀνθρώπον, ἔκλειον παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του, μετὰ τῶν ὀλίγων προσώπων, ἅτινα εὐηρεστήθησαν νὰ λάβωσιν ἐνδιαφέρον κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ βιβλίου τούτου καὶ τὰ ὁποῖα γνωρίζω, δὲν εὗρον οὐδὲ ἓν, ὅπερ νὰ μὴ μοῦ εἶπε: «Μὴ κάμνετε τὸν Ἐδμόνδον νὰ ποθάνῃ».

Οὕτως ἡ ζωὴ εἶναι τὸ πᾶν!.. Ἀναπνέειν ἐλευθέρως, πίνειν, τρώγειν, ἔχειν τὴν χρῆσιν ἀπασῶν τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν!.. Τὸ ἀποδίδειν πάντα ταῦτα τῇ ἀσθενείᾳ, τῇ ἀγωνιζομένῳ πρὸς τὸν θάνατον, εἶναι ὡς τὸ ἀποδίδειν αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν, πρὸ πάντων ὅτε, ὡς ὁ Ἐδμόνδος, θὰ εὕρῃ περὶ ἐαυτόν, ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμούς, μητέρα, σύζυγον, φίλον, τὴν νεότητά, τὴν περιουσίαν, ἅπαντας τέλους τοὺς ὁρους τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας.

Ἔστω!

Ὁ Ἐδμόνδος ἔζησεν ἐν τῇ βιβλίῳ μου, ὡς ζῇ ἐν τῇ πραγματικότητι· διότι δὲν ἐκοπίασα, ὅπως ἐπινοήσω τὴν ἱστορίαν ταύτην· ἔγραψα αὐτήν, ἀντιγραφεῖσαν μάλιστα ἐκ τῶν προσώπων ζώντων ἔτι κατὰ τὸ πλεῖστον· ἐξαίτουμαι μόνον τὴν ἄδειαν νὰ ἀκολουθῇ αὐτὰ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἐν Παρισίοις ἐπ' ἀνάδοξόν των.

Δύω ἔτη μετὰ τὰ συμβάντα, ἅτινα ἀφηγήθη ἡ ἀνωτέρω, πάντα τὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσωπα, ἐξαίρουμένης τῆς Νισσέττας, εἶχον συνέλθῃ καὶ ἐγευματίζον ἐν τῇ ἐστιατηρίῳ τῆς κυρίας Δεπερέ.

Παιδίον ξανθὸν καὶ ῥοδόχροον, ἡλικίας δεκατριῶν ἢ δεκατεσσάρων μηνῶν, ἐκάθητο μετὰ τοῦ Γουσταύου καὶ τῆς Λαυρεντίας.

Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο ἡ δευτέρα ἐπέτειος τῶν γάμων τῆς Ἀντωνίνης καὶ τοῦ Ἐδμόνδου.

Οὗτος ἦτο σχεδὸν ἀγνώριστος.

Ἀντὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ ἰσχυροῦ νεανίου, ὃν γνωρίζετε, φαντάσθητε ἄνδρα προφανέστερον ὠραῖον, κεκτημένον ποιὰν τινα εὐσαρκίαν, φέροντα πώγωνα καὶ μύστακας.

Ὁ κύριος Δεβὼ ἐνηθρύνετο ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς μεταμορφώσεως ταύτης, ἥτις ἦτο ἔργον αὐτοῦ.

— Λοιπὸν εἶναι σήμερον τὸ τρίτον ἔτος, ἀφότου ἐνυμφεύθητε, τέκνα μου, εἶπεν ὁ ἱατρός. Πόσα συνέβησαν εἰς τρία ἔτη!

— Πόσαι εὐτυχίαι! ἀπεκρίθη ἡ κυρία Δεπερέ, προσμειδίῳσα τῷ υἱῷ της.

— Θεραπεία πλήρης, ὑπέλαθεν ὁ κύριος Δεβὼ, τοῦτο δὲν το βλέπει τις οὐδ' ἄπαξ τοῖς ἑκατόν. Ἐμπρός, εἰς ὑγίαν τοῦ Ἐδμόνδου!

Ἐκαστος τῶν συνδιαιτυμῶν ἡγείρετο τὸ πλήρες καμπανίτου ποτήριόν του εἰς σημεῖον συναίνεσεως, τὸ ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Ἐδμόνδος ἔπινε τὸ ἰδικόν του ἀμυστί, ὡς διὰ νὰ κυρώσῃ ὅ,τι ὁ ἱατρός εἶπε πρὸ ὀλίγου.

— Ὅποια θεραπεία! ἀνέκραξεν ἐκ νέου. Πρὸ τριῶν ἐτῶν τὸ ποτήριον τοῦτο τοῦ καμπανίτου, πινόμενον οὕτω, θὰ σας ἔκαμνε νὰ πτύσητε αἷμα τὴν ἐπιούσαν καὶ θὰ σας ἔφερε πυρετὸν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας τοῦλάχιστον. Ἀπόψε θὰ κοιμηθῇτε ὡς νὰ ἐπίετε ὕδωρ. Ὅποια ὠραία ἀποστολὴ ἡ τῆς ἱατρικῆς, τὸ ἀνίστασθαι νεκροῦς, ὅπερ ὁ Θεὸς ἔθετο ἐν ταῖς χερσὶν ἀνθρώπων τινῶν! Ἐγὼ οὐδέποτε θεραπεύω ἀσθενῆ, χωρὶς νὰ ὑφίσταμαι συγκίνησιν τινα ὅλων χριστιανικῶν.

— Καὶ ἐμέ, θὰ με θεραπεύσητε, ἱατρέ, ἠρώτησεν ἡ κυρία Δεπερέ, ἐμὲ ἥτις, ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τοῦ Ἐδμόνδου, ἔχω πόνους εἰς τὴν καρδίαν, οἱ ὁποῖοι με πνίγουσιν ἐνίοτε;

— Ἡ ἱατρικὴ οὐδὲν δύναται κατὰ τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ κύριος Δεβὼ. Εἶναι πόνος ἡθικός, ὁ ὁποῖός σας κατέστησεν ἀσθενῆ, καὶ ἡ εὐτυχία θὰ σας θεραπεύσῃ. Εἰσθε εὐτυχῆς.

— Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ μὴ εἶμαι;

— Τότε δὲν ἔχετε νὰ φοβῆσθε τίποτε.

Κατὰ τὴν συνδιαλέξιν ταύτην ἡ Ἀντωνίνα παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὸν σύζυγόν της, ὅστις, ἔχων μεγάλην πείναν, ἐφάνετο μετρίαν παρέχων προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρὸς του καὶ τοῦ κυρίου Δεβὼ.

— Τί θὰ κάμῃς ἀπόψε; ἠρώτησεν οὗτος αἰφνης τὸν Γουσταύον.

— Θὰ μείνω ἐδῶ, ἀπεκρίθη ὁ Δωμῶν, καὶ σύ;

— Ἐγὼ ὑπεσχέθην νὰ ὑπάγω νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν κύριον Δεβὼ. Τὸ ἐπιτρέπεις, ἀγαπητῇ μου μητέρα, μοῦ δίδεις τὴν ἄδειαν ἀπόψε;

— Ὑπάγε, ἀγαπητόν μοι, τέκνον, ὑπάγε. Σοὶ ἐπιτρέπω τὰ πάντα, πλὴν τοῦ νὰ εἶσαι ἀσθενής.

[Ἐπεται τὸ τέλος]. ΛΑΜΠΡΟΣ ΕΝΥΑΛΗΣ